

Vážení členovia saleziánskej rodiny,

týmto číslom Misijných zošitov sme definitívne opustili saleziánske misie v Latinskej Amerike. To však neznamená, že sme už nenašli pekné a povzbudivé postavy misionárov v týchto zemiach. Je ich oveľa viac, než sme mohli publikovať. Cieľ tejto edície však nie je podať vyčerpávajúci pohľad na saleziánske misie. Naším zámerom je hlavne prebúdzajúť nadšenie pre misie, a to najmä návratom k počiatkom.

Prenášame sa teda do Ázie. Saleziánska misijná činnosť pre Áziu sa začína zhruba päťdesiat rokov od začiatku misijného pohybu pre Latinskú Ameriku. Tým sa však stráca aj sviežosť saleziánskych začiatkov a časová blízkosť misionárov k donovi Boscovi. Aj čo sa týka dokumentácie o činnosti našich spolubratov, už nebudeme schopní byť takí obsiahli a podrobní. Počet misionárov, ktorí boli vyslaní do Ázie, je oveľa nižší, ako to bolo v prípade Ameriky.

Misiám v Ázii budú zasvätené dve čísla. Toto číslo sa venuje saleziánskym začiatkom v Číne. Saleziánska misia v Číne má niečo z tragickosti kresťanských misií v Kraji-

ne Stredú. Môžeme hovoriť o troch pokusoch evanjelizovať Čínu: 1. Kresťanský starovek, keď do Číny preniklo kresťanstvo nestoriánskeho typu. No nemalo trvania a vyhaslo akoby samo vo víre historických udalostí. 2. Druhý pokus sa uskutočnil začiatkom novoveku najmä prostredníctvom františkánskych a jezuitských misionárov. Slubný začiatok nakoniec stroskotal nie na vonkajších ťažkostiach, ale na vnútrocirkevnom spore tzv. rítov. 3. Za tretí pokus môžem považovať rozvoj čínskych misií v druhej polovici 19. storočia a v prvej polovici 20. storočia. Ten stroskotal nástupom komunizmu.

Saleziánska prítomnosť od počiatku 20. storočia nebola celkom neúspešná. Čínske saleziánske misie dali prvých saleziánskych mučeníkov v osobe Mons. Versigliu a dona Caravaria. Po nástupe komunistického diktátora v tzv. kontinentálnej Číne saleziáni zostali pracovať v Hongkongu, v Macau a na Taiwane. Prítomnosť saleziánov v tzv. kontinentálnej Číne sa obnovila v 90-tych rokoch minulého storočia v dvoch dielach s možnosťami

mi veľmi stroho vymedzenými komunistickým režimom. Ako je všeobecne známe, v Číne je veľmi dynamická podzemná Cirkev. Komunizmus ako hospodársky systém bol v Číne opustený a niektorí si myslia, že zničením tradičného náboženstva nepriamo otvoril ces-

tu Kristovi. Ďalšou nádejou na znovuotvorenie sa Číny kresťanským misiám je globalizácia a prudký hospodársky rozvoj čínskeho hospodárstva, ktorý súvisí s otváraním sa svetu.

Jozef Daniel Pravda SDB

Narodil sa 8. júna 1883 v Bressanone (Taliansko), profesiu zložil 5. októbra 1901 v Ivrea a kňazstvo prijal 18. septembra 1909 vo Foglizzo. 23. júla 1930 bol zvolený za titulárneho biskupa v Caristo a 9. novembra 1930 bol v Shiu Chow (Čína) vysvätený. Zomrel 9. októbra 1946 v Shiu Chow.

Mons. Ignazio Canazei, biskup v Shiu Chow

9. októbra 1946 zomrel v Shiu-Chow Mons. Ignazio Canazei, nástupca Mons. Versigliu, vyčerpaný od námahy a obetavosti.

Mons. Canazei bol v Číne od roku 1912. Už od prvých rokov misionárskeho života sa celý odovzdal Číňanom, aby ich privedol k Bohu. Jeho motto bolo: „Sinae Deo, ego Sinis.“ („Číňanov k Bohu, ja k Číňanom.“)

Keď prišiel do Číny, pracoval v Macau, v misii Heung Shan. Stal sa vizitátorom a inšpektorom, a tak podnikal dlhé cesty po celej obrovskej krajine, najmä však po vikariáte Shiu Chow, ktorý bol neskôr

ustanovením cirkevnej hierarchie povýšený na diecézu.

Mons. Canazei pochádzal z Tirolska a odolný ako tirolské hory peši prekonával ohromné vzdialenosti, ktoré delili od seba jednotlivé okrsky, a často menil svoj cestovný plán, aby nadobudol jasnú predstavu o celej misii. Mal húževnatú vôľu a vytrvalosť pri náročnom štúdiu čínskeho jazyka. Stal sa jedným z najlepších sinológov medzi saleziánmi v Číne. So srdcom apoštola si dokázal získať ľudí, najmä vďaka tomu, že sa ľahko prispôboval zvykom a mravom tejto krajiny.

Macau dnes

9. novembra 1930 bol vysvätený za biskupa J. E. Celsom Costantinim, vtedajším apoštolským delegátom v Číne. Bol dôstojným nástupcom Mons. Versigliu, ktorý položil život pri obrane mladých čínskych kresťaniek pred zbojníkmi. Na biskupskej vysviacke Mons. Canazeiho sa zúčastnili misionári z pätnástich národností. Medzinárodný rozmer tohto stretnutia vyzdvihol plukovník Tang Fai, úradný zástupca vlády, ktorá v tom videla dôkaz ducha spolupráce v Katolíckej cirkvi, „v ktorej niet rozdielu medzi národnosťami, ale láska a všeobecná jednota“.

Na konci slávnosti Mons. Costantini predniesol v taliančine výrečný príhovor, v ktorom pripomenul apoštolskú horlivosť a veľko-

dušnosť zavraždeného Mons. Versigliu a poukázal naňho ako na vzor misionára. „Na synode v Šanghaji som pozdravil zhromaždenie biskupov a rozprával som o láske a apoštolskej vytrvalosti. Z biskupov, ktorí tam boli prítomní, Mons. Jane a Mons. Versiglia už priniesli najvyššiu obeť lásky. Najväčším dôkazom lásky človeka je to, keď položí život za svojich priateľov.“ A ich krv nevolá po pomste, ale prosí Pána, aby priblížil deň svojej milosti pre nespočetné obyvateľstvo tejto obrovskej krajiny. Posledný tep týchto vznesených srdiec bol tepom lásky a myslím si, že poslednou kvapkou krvi vyjadrili aj Kristovu modlitbu na kríži: „Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo robia.“

S radosťou som vám prišiel udeliť plnosť kňazstva, Mons. Canazei. Ale chcel som prísť sem aj preto, aby som odovzdal svoj príspevok lásky a úcty dobrému pastierovi, ktorý dal život za svoje stádo, a tiež otcovi Caravariovi, kvetu, ktorý bol aj s koreňmi vytrhnutý v jari svojho života a presadený do neba. Práve s tým istým pocitom som sa v januári pobral do Šanghaja, kde som navštívil hrob Mons. Janeho a tých

otcov, ktorí padli spolu s ním ako vojaci v boji.

Pred odchodom z Pekingu som si znovu prečítal listy, ktoré napísal Mons. Versiglia pri rôznych príležitostiach apoštolskej delegácii. Z týchto listov sa odráža duch dobroty, kresťanskej lásky a misijného nadšenia, ktoré z Mons. Versigliu robili jednu z najšľachetnejších postáv medzi misijnými biskupmi. Moje priania, ctihodný brat, a modlitby, ktorými sa dnes obraciam na Pána, smerujú k tomu, aby ste mohli byť dôstojným nástupcom Mons. Versigliu a aby ste mohli dokonale uskutočňovať ponaučenia, ktoré svätý don Bosco dal donovi Caglierovi a ďalším misionárom, keď odchádzali do Ameriky.

Prečítajme si niektoré z týchto múdrych slov: ‚Hľadajte duše a nie peniaze ani pocty a hodnosti; buďte láskaví a vlúdni ku všetkým, osobitne sa starajte o chorých, o deti, o starých a o chudobných – tak si zaslúžite Božie požehnanie a dobroprajnosť ľudí. Buďte poslušní voči všetkým občianskym a náboženským vrchnostiam... správajte sa tak, aby svet videl, že ste chudobní v oblečení, v strave, v bývaní a budete bohatí pred Bohom a budete môcť získavať srdcia ľudí. Milujte sa navzájom, radte sa, napomínajte jeden druhého.‘

Tieto slová obsahujú celý program misijného diela. Sú vlastne komentárom k slovám sv. Pavla: ‚Buďte všetko pre všetkých.‘ Tieto slová svätého dona Bosca sa nádherne zhodujú s dnešnou liturgiou, v ktorej sa hovorí o tom, že biskup sa má skvieť nie bohatstvom šiat, ale svetlom duše. Nech je váš episkopát, drahý spolubrat, dlhý a plodný. Ne prekáža, že bude ťažký. Cirkev si vás povolala nie kvôli radostiam tohto sveta, ale aby ste znášali námahy apoštolátu a len s jediným cieľom – ohlasovať Krista.

Cestu, po ktorej máte kráčať, naznačil veľký misionár – Mons. Versiglia. A svätý don Bosco nech vás vedie svetlom svojho svätého a činného života a nech vám z neba pomáha svojou láskou a svojimi príhovormi.“

Tieto vážené slová sa stali akýmsi programom Mons. Canazeiho a dnes sa javia ako najlepší opis života tohto zapáleného misionára. Uprostred svojho ľudu bol pravým dobrým pastierom, najmä počas dlhých rokov vojny. Stratil všetko – biskupské sídlo sa zmenilo na hromadu ruín, no on nikdy neopustil svoje stádo.

Dokončil malý seminár, staral sa o prípravu katechéto, katechéto a domorodých sestier, čím pokračoval v diele svojho hrdinského

predchodcu, zreštauroval a otvoril nové školy na vzdelávanie pohanov a zdokonaľovanie novopokrstených. Keďže veľmi dobre poznal jazyk, do čínštiny preložil Evanjelium svätého Lukáša a knižku *Giovane Provveduto* od svätého Jána Bosca. Napísal *Dejiny Cirkvi* a slovníček najpoužívanejších slov v apoštoláte. Mal dar jazykov a s ľahkosťou kázal po latinsky, čínsky, portugalsky, francúzsky, anglicky, nemecky a po taliansky. 11. apríla 1946, keď Svätý Otec Pius XII. poctil Čínu posvätným purpúrom a zriadil v nej cirkevnú hierarchiu, vikariát bol povýšený na diecézu a Mons. Canazei sa stal jej prvým biskupom.

Mons. Canazei padol v boji práve v rozhodujúcej chvíli pre misijný apoštolát v tejto „nebeskej republike“. Jeho choroba sa začala, dalo by sa povedať, 20. septembra 1946, práve keď sa spolubratia zišli na duchovné cvičenia. Na konci cvičení 27. septembra s námahou viedol výročnú misijnú konferenciu. 28. septembra rozdal umiestnenie novým misionárom, ktorí prišli nahradiť troch spolubratov, čo boli zavraždení v posledných

rokoch, a nasledujúci deň slávil svoju poslednú svätú omšu.

30. septembra sa podvolil a šiel do nemocnice, kde napriek starostlivosti každým dňom viac trpel. 6. októbra mu bolo vyslúžené posledné pomazanie, 7. októbra dostal sväté prijímanie ako viatikum a na ďalší deň s radosťou uvidel pri svojom vankúši inšpektora dona Carla Bragu.

9. októbra o pol druhej po polnoci Mons. Canazei v pokoji vydýchol. Bol pochovaný v prokatedrále v Shiu Chow vedľa hrobu Mons. Luigiho Versigliu, zavraždeného v roku 1930.

don Demetrio Zucchetti

Saleziansky biskup z Honkongu spolu s aktuálnym inšpektorom donom Lamom a donom Ceredom

Narodil sa 12. marca 1887 v San Salvatore Monferrato (Alessandria - Taliansko), profesiu zložil 15. septembra 1908 vo Foglizzo a kňazstvo prijal 10. augusta 1913 v Ivrea. Zomrel 10. februára 1961 v Piosasco (Turín - Taliansko).

don Giovanni Guarona

Za kňaza bol vysvätený 10. augusta 1913 a mal to šťastie, že na primíciách mu asistoval don Rinaldi a don Ricaldone. Hneď nato odišiel do Macaa spolu s dvoma koadjútormi: tlačiarom Guglielminom Vincenzom a kníhviazačom Dal Cornom Giuseppem. 1. júla 1915 poslal do Bollettino Salesiano prvé správy (s. 372). V Macau sa zacvičil, naučil sa jazyk a v roku 1918 spolu s donom Olivem sa šiel ujať novej misie v Kwang Tung. Don Olive sa usadil v obvode Nam Hong a don Guarona v Chi Hing. Tento svoj príchod opísal v liste zo 14. marca 1918, uve-

rejnemom v novembrovom čísle Bollettino Salesiano (s. 221 – 222). Bolo to obdobie vojny medzi severom a juhom krajiny a oni hneď padli do rúk pirátov, ktorí ich obrali o všetko a ponechali im iba holý život. Aj jeho osadenie malo podobný priebeh. Don Guarona práve so zápalom začal svoj apoštolát, keď v júli veľká banda pirátov s 200 puškami napadla Fong Ton, kde sa usadil, rozmetala dedinu a podpálila ju. Ušetrili iba kaplnku a dom misionára.

V septembri 1919 zomrel don Lodovico Olive. Medzitým však

prišli ďalší deviaty misionári: don Bardelli, don Boccassino, don Bosio, don Braga, don Cucchiara, don Colombo, don Dalmaso, don Fochesato a don Rocchi.

9. apríla 1920 vznikol apoštolský vikariát v Shiu Chow a 4. mája Svätá stolica menovala za prvého apoštolského vikára dona Luigiho Verigliu. Na konci toho roku bol don Guarona vymenovaný za provikára misie, a tak odovzdal obvod Chi Hing do rúk dona Umberta Dalmasa a presťahoval sa do Shiu Chow.

V roku 1922 sa postaral o dievčenskú školu, ktorú viedla kresťanská učiteľka Lucia Mok. V tom istom roku kúpil pozemok v Ho Shi pre Dcéry Panny Márie Pomocnice, ktoré prišli do vikariátu 15. marca v počte šesť sestier na ďalší rok.

V júni 1923 boli položené základy odbornej remeselnej školy Don Bosco, ktorá bola dokončená v januári 1924. V apríli sa otvorili prvé dielne. Vojsko stále pokračovalo. 8. septembra 1923 don Guarona napísal: „Bolo by na dlhé rozprávanie, aké škody priniesla táto nekonečná vojna pre našu mi-

sijnú činnosť. Je to úplné paralyzovanie každého pohybu, sprevádzané všeobecnou, nie vždy odôvodnenou panikou obyvateľov. Naše domy sa stávajú útulkami pre utečencov a misionár je na dlhý čas prinútený k nečinnosti“ (Bolletino Salesiano, december 1923, s. 317).

V roku 1926 podáva správu o stave vikariátu: krstov: 446 – birmoviek: 76 – výročných spovedí: 1 687 – iných spovedí: 25 773 – výročných prijímaní: 1 656 – pomazaní chorých: 54 – sobášov: 15 – miešaných: 28 – úmrtí: 113 – katolíckych študentov: 291 – nekatolíckych: 509 – kresťanov: 3 509 (Bolletino Salesiano, 1927, s. 82).

V úmrtnom liste dona Guarona je vyrozprávaný jeden príbeh bez

Honkong – St. Louis – chlapčenská dychovka

uvedenia dátumu a miesta: „Jeden večer komunisti obsadili školu Don Bosco a nástojili na tom, že povedia ‚večerné slovko‘ mladým. Don Guarona so svojou okúzľujúcou zdvorilosťou privítal dôstojníkov a pozval ich na šálku čaju, pričom šikovne prikázal chlapcom, aby sa rozišli do izieb. Konverzácia sa pretiahla až do jednej po polnoci, počas nej boli aj dramatické okamihy, pri ktorých hrozilo, že nastane tragédia. Ale don Guarona dokázal odolávať dlhšie a vyčerpávajúcej komunistickej ofenzíve tak pokojne a šikovne, že sa mu podarilo prepustiť nevítaných hostí tým najsrdečnejším štýlom. Počas diskusie, v ktorej zaznievali preklínania a výpady proti náboženstvu, komunisti chceli otvoriť trezor a skontrolovať registráciu. Jeden dôstojník ho v istej chvíli chcel dokonca vyfackať, no don Guarona odpovedal s takým dobrotivým úsmevom, že odzbrojil aj výbušný hnev onoho zúrivca.“

Pri príležitosti smrti Mons. Vergigliu a dona Caravaria zaslal do Bollettino Salesiano dve správy, jednu 7. marca 1930 s názvom Ako podstúpili najvyššiu obeť naši mučeníci v Číne (Bollettino Salesia-

Mons. Zen so saleziánskymi spolupracovníkmi z Hongkongu

no, 1930, s. 140 – 142) a druhú o pohrebe v Shiu Chow (Bollettino Salesiano, 1930, s. 217 – 218). Posledná správa dona Guaronu o vikariáte Shiu Chow je z 15. januára 1932, ktorú poslal z Macaa (Bollettino Salesiano, 1932, s. 181 – 182). Od roku 1936 do roku 1946 bol direktorom v Inštitúte svätého Alojza v Hongkongu.

V roku 1952 sa kvôli kôrnateniu tiepen vrátil do Talianska, najskôr bol v dome v Torre Annunziata, potom od roku 1953 do roku 1957 v Caserta ako spovedník.

Napokon bol hospitalizovaný v ošetrovni v Piossasco, kde obetoval svoje utrpenie za misie a 10. februára 1961 odovzdal svoju peknú dušu Bohu.

don Eugenio Valentini

Narodil sa 25. apríla 1890 v San Colombano al Lambro (Miláno - Taliansko), profesiu zložil 10. októbra 1909 v Turíne a kňazstvo prijal 22. septembra 1917 vo Foglizzo (Turín - Taliansko). Zomrel 19. mája 1945 v Pak Heung (Čína).

don Bassano Larena Faccini

Prostredníctvom Vatikánskeho rozhlasu prišla do Turína v novembri 1945 bolestivá správa o zabití misionára - saleziána dona Bassana Larena Facciniho. Bola to ťažká strata pre saleziánskych misionárov v Číne. Don Larena sa narodil v San Colombano al Lambro (Miláno) v roku 1890. Ešte ako mladý vstúpil do Saleziánskej kongregácie a v roku 1917 ho biskup z Ivrea Mons. Filipello vysvätil za kňaza.

V roku 1918 mohol uskutočniť svoj misionársky sen a odísť do Číny. Tu vykonával rôzne činnosti a dlhé roky žil po boku Mons. Luigiho Versigliu a dona Caravaria. Keď sa dozvedel o zavraždení týchto dvoch neohrozených misionárov, ktoré sa udialo 25. februára 1930, s horúčkovitou a zbožnou neúnavnosťou riadil práce na odhalení týchto dvoch oslávených tiel.

Shiu Chow 1925

Po pätnástich rokoch mal tento spoľahlivý tajomník prebrať úlohu pastiera apoštolského vikariátu v Shiu Chow. Pred ctihodnými pozostatkami svojho biskupa don Larena musel vysloviť slová svätého Vavrinca, ktoré povedal ako diakon, keď odvádzali na mučenícku smrť pápeža:

„Kam ideš, otcé, bez svojho syna? Kam ideš, svätý kňaz, bez svojho služobníka? Nikdy si predsa neslúžil obeť bez svojho diakona, otcé.“

„Nie, neodchádzam od teba, syn môj, ani ťa neopúšťam, aj ty pôjdeš za mnou..., ale pre teba sú prichystané ešte mnohé boje, čakajú ťa ešte väčšie bitky.“

Kto si vie predstaviť tie skúšky a bolesti, ktoré znášal don Larena v Číne počas dlhých rokov vojny!

Mons. Canazei, nástupca Mons. Versigliu, poskytol podrobnosti o smrti

otca Larena. Udiala sa na poli jeho apoštolátu, na jeho pracovisku, na jeho stanovisku. Bol veľmi odvážny, pretože veľakrát prešiel cestu z Lok Hong do Pak Kung (6 km), aby pomohol Čiňanom, evakuovaným z mesta, ktoré bolo v rukách Japoncov. 19. mája 1945, na vigíliu Turíc, ho na ceste zajali neľútostní ostreľovači, zviazali ho, olúpili a odstrelili.

Padol ako dobrý Kristov vojak pri obrane svojich ovečiek. Aj na neho sa teda vzťahujú tie nádherné slová, ktoré predniesli biskupi, ktorí sa zúčastnili na slávnostnom pohrebe Mons. Versigliu a dona Caravaria: „Nie hlasy sklúčených vzlykov a slz ako za zosnulých, ale slávnostné hymny a oslavné zvolania víťazom, ovenčeným šarlátovou svätožiarou mučeníctva!“

V roku 1918 Svätá stolica zverila saleziánom rozľahlé územie v Číne, misiu v Shiu Chow, ktorá bola v roku 1920 povýšená na apoštolský vikariát. Napriek tomu, že ešte zúrila prvá svetová vojna, odišla prvá skupina misionárov určených pre Shiu Chow pod vedením dona Santeho Garelliho. Medzi nimi bol aj don Bassano Larena, ktorý bol oslobodený od vojenskej služby, lebo bol misionárom.

V Macau sa títo misionári stretli s donom Versigliom, povereným predstaveným misie. Len čo sa don Larena trochu zoznámil s touto za-

motanou rečou, bol určený do Yan Fa.

Obvod Yan Fa má rozlohu 3 000 km². Obkolesujú ho malebné hory a preteká ním rovnomenná rieka. Hlavným mestom je Yan Fa a sídli v ňom mandarín. Ako všetky čínske mestá, aj toto je ohradené robustnými hradbami. Vtedy to bola oblasť zaplavená pirátmi. V Yan Fa kresťanstvo kedysi kvitlo, no v čase príchodu dona Larena z neho zostali iba trosky. Tých kresťanov bolo síce málo, ale boli horliví.

Len čo don Larena prišiel na svoje pole, pustil sa do roboty. Počas svojho pôsobenia v tomto obvode postavil kaplnky, otvoril školy, vybudoval stanice, zakladal spoločnosti vzájomnej pomoci, uskutočňoval všetky diela, aby podporil pozdvihnutie svojho ľudu z morálnej a materiálnej biedy. Vedel sa prispôsobiť povahe Čiňanov a prijať ich takých, akí sú. „Veľakrát,“ hovorí don De Amicis, „sme počuli, ako opakuje slová nášho svätého zakladateľa dona Bosca: ‚Musíme brať veci také, aké sú, aby sme ich urobili takými, aké by mali byť.‘ A Čiňania sú takíto, prijmime ich bez ponosovania.“

V jeho apoštoláte ho nemohlo nič zastaviť. Ani nešťastia, ani spaľujúce letné horúčavy, ani dažde, ani piráti, ani útrapy ciest. Naopak, protirečenia, bezočivosť, výsmech, hrozby,

ohovárania, prenasledovania ho nezastrašili, ale akoby rozohnili jeho zápal a jeho odvahu. Mal typickú povahu apoštola. S dobrosrdečnosťou spájal osobitnú ráznosť. Keď išlo o odmietnutie násilia a napomenutie neresti, nebál sa vystúpiť s ráznosťou svätého Jána Krstiteľa.

Roky 1926, 1927... 1929 boli smutnými rokmi pre obvod Yan Fa – piráti tu vyslovene poľovali na kresťanov. Oni však neustúpili, ba vedeli reagovať a udržať sa vo svojom presvedčení aj napriek vyhrážkam a hrozbám.

V roku 1929, ako tvrdí misionár, prišli piráti v obvode Yan Fa s týmto vyhlásením: „Napriek tomu, že nové svetlo, ktoré ožaruje našu vlasť, napriek vôli nového režimu, ktorý zavr-

a vo svojich praktikách. Nech teda vedia, že oddnes je prísne zakázané patriť k nim a je zakázané púšťať deti do škôl misionárov.“

Vieme si predstaviť, akú paniku spôsobil tento plagát medzi kresťanmi. No nedali sa odradiť. Don Lareno ich pripravil na boj a svojim mladým často opakoval: „Musíme byť pripravení aj na smrť, aby sme obránili našu vieru! Mučeníci nám v tom dali príklad.“

Pre jeho dobrotu a šikovnosť pri vybavovaní rôznych záležitostí ho apoštolský vikár zavolał za svojho tajomníka. V tomto dôležitom a delikátnom úrade preukázal nezvyčajnú silu ducha, najmä keď šlo o vyhľadanie ctihodného tela svojho biskupa a spolubrata dona Caravaria.

Don De Amicis svedčí: „Iba kto ho videl na vlastné oči, môže mať predstavu o tom, čo všetko robil a s akou odvahou to dokázal. Ako prvý utekal na miesto zločinu, ako prvý nahlas prehovoril, ako prvý sa postavil pred vrchnosť a žiadal o pomoc pri hľadaní vzácnych tel, aby ich priniesol do misijného centra a aby neboli zneuctené.“

Keď ukončil pátranie a zbieral svedectvá o vražde, prišiel si do Talianska trochu oddýchnuť a najmä dokázať, že Mons. Versiglia a don Caravario priniesli túto obeť

Don Canazei na vizite v roku 1926

huje každé náboženstvo, zvlášť náboženstvo imperialistických cudzích psov, títo zotrvávajú na svojich ideách

pri obrane kresťanských cností. A teda že šlo o skutočné mučenie.

Vrátil sa do misie a opäť sa pustil do svojej starej apoštolskej práce v obvode Yan Fa s novým zápalom a nadšením. Niekoľko rokov bol magistrom novicov a riaditeľom sirotinca v Ho Shi.

Medzitým prišla vojna, ktorá niekoľko rokov sužovala chudobnú Čínu. Celé kresťanské obce boli rozohnané, diela, ktoré stáli veľa obetí, boli zničené. Dobrý otec rozmnožil svoju prácu, svoju starostlivosť. Utekal do hôr, aby kresťanom utečencom priniesol posilu viery a svoju láskavú pomoc. Aby to všetko mohol vykonať, musel podstúpiť tvrdé obety a prekonať vážne nebezpečenstvá. A práve pri preukazovaní svojej obetavej lásky našiel svoju smrť.

„Táto smrť,“ hovorí don De Amicis, ktorý ho poznal, „je odmenou za jeho život. Jeho život nemohol mať iné završenie. Don Larena vždy prinášal do apoštolátu faklu lásky, ktorá mu horela v hrudi. Svojou obetou nám ukazuje, aký je najväčší dôkaz lásky. To napísal don Larena o svojom pastierovi a o donovi Caravariovi, o to žiadal pri dvadsiatom piatom výročí svojej vysviacky a to aj dostal pri dvadsiatom piatom výročí svojho apoštolátu.“

Ako sám napísal na tretie výročie mučeníckej smrti Mons. Versigliu

Starí i mladí čínski saleziáni

a dona Caravaria, kiezby obeta tohto horlivého misionára urýchlila východ „Slnka spravodlivosti, ktoré je už dlhé storočia ukryté pred týmto obrovským národom, ktorý je naším národom; kiezby sa toto Slnko, s prihliadnutím na jeho zásluhy, objavilo v celej svojej nádhere a ožiarilo príliš dlho zatemnené mysle, zohrialo sebecké srdcia, vyplienené pohanstvom“.

Bohužiaľ, sme veľmi ďaleko od tohto vytúženého východu a od splnenia prorockých slov, ktoré náš misionár vyslovil, keď odhalil telá Mons. Versigliu a dona Caravaria: „Shoei Pin, zem pirátov, vesel sa, lebo krv mučeníkov je semenom kresťanov. V minulosti si oplývala pirátmi, v budúcnosti zakvitneš kresťanmi.“

Dúfame, že toto prorocké želanie sa jedného dňa splní.

don Demetrio Zucchetti

*Narodil sa 23. februára 1884
v Intra, profesiu zložil
29. septembra 1903 vo Foglizzo
a kňazstvo prijal 23. septem-
bra 1911 v Turine. Zomrel
20. júla 1939 v Hongkongu.*

don Giovanni Pedrazzini

Spolu s donom Ludovicom Olivem bol jedným zo zakladateľov prvej saleziánskej misie na Ďalekom Východe, v známej oblasti Chung Shan (predtým Heung Shan).

Bol žiakom v saleziánskom kolégiu v Intra. Príťahoval ho aktívny a radostný život saleziánskej Kongregácie, preto sa rozhodol pre život saleziána. Noviciát absolvoval v rokoch 1902 – 1903 vo Foglizzo. Zložil rehoľné sľuby a odišiel do Valsalice na filozofické štúdiá. Jeho životaschopnosť ho zviditeľnila, kým v cudzine chýbal personál. Vyslali ho do Portugalska a v domoch v Braga a v Lisabone si čoskoro získal priazeň a lásku mladých i predstavených.

Počas krutých chvíľ revolúcie sa ukázal ako geniálny človek, schopný zachraňovať inštitúcie, a to tak, že sa s pokojom a ve-

selosťou stretával s republikánmi, v košeli, s červenou šatkou na krku a s vlajkou nového režimu.

Vrátil sa do Talianska, dokončil si teologické štúdiá vo Foglizzo a 23. septembra 1911 prijal kňazskú vysviacku z rúk kard. Richelmyho. Misionársky plameň ha však uchwátil a cítil, že je povoláný na ťažké veci. Nalodil sa smerom do Číny práve v čase, keď v Macau boli vyhnaní rehoľníci a Čína očakávala veľké zmeny pod vedením Sun Yat Sena.

Uväznený na Lappa, malom ostrove oproti Macau, s donom Bernardinim čakali, že sa otvoria cesty, a navzájom sa povzbudzovali. Za pár mesiacov si osvojil ľudový kantónsky dialekt, a tak mohol ísť za nezabudnuteľným donom Olivem, ktorému sa podarilo preniknúť do Chung Shan (Shek Kei), prvého saleziánskeho misijného strediska.

Shiu Chow 1922

V tomto krátkom náčrte nie je možné sledovať všetky jeho cesty, apoštolské výpravy, stretnutia s pohanmi, obrátenia celých dedín, rokovania s pirátmi o výkupnom za kresťanov i pohanov, vzťahy s úradmi, stratégie na záchranu a ochranu utláčaných. Bolo by toho na celý rad románov.

Jeden príklad tejto činnosti a prostredia, v akom sa odohrávala, možno vidieť v monografii Sirotnice v Macau a Misia Heung Shan v Číne (Turín, SEI, 1925, s. 20 – 81) – zvlášť v pasáži, kde sa hovorí o misii dona Pedrazziniho (s. 64 – 89).

Občas sa objavil v sirotnici v Macau kvôli zásobám a aby sa trochu vystrábil z neduhov a nedostatku. A niekedy aj preto, aby sa liečil z malárie, ktorá ho prenasledovala už od počiatkov.

Možno povedať, že vtedy učil spolubratov v sirotnici, čo je to misiónársky život, a aj oni pocítili túžbu zaradiť sa do misijného života v prvej línii, ako to robil on.

Pri niektorých dobrodružstvách, ktoré don Pedrazzini opisoval, až mrazilo v chrbte (aspoň tri-

Hádajte, ktorý z nich je Slovák

krát ho zajali piráti), ale on sa smial a už avizoval novú stratégiu, špeciálnu taktiku na tieto nebezpečné stretnutia, ktoré boli v tých časoch veľmi časté.

Zvyčajne žil v úbohej dusnej chatrči, zaplavenej otravnými komármi. Keď si chcel večer trochu oddýchnuť, ľahol si na rohožku na terase. Teplota dosahovala 36 – 40 stupňov Celzia a jediným osviežením bola horúca voda z rieky. Stravu mal veľmi skromnú a vôbec nie európsku. Zriedkakedy upokojila žalúdok. A predsa don Pedrazzini nemal spartánsku výchovu. Pochádzal z bohatej rodiny a dostal výchovu s jemnými spôsobmi. Preto tým veľmi trpel. V roku 1923 sa kvôli zdraviu presťahoval do Macaa, kde robil katechéta, a v roku 1927

Hongkong 1939

sa stal direktorom sirotinca a bol ním až do roku 1931.

V Macau si získal priateľstvo a lásku všetkých – Číňanov i Portugalčanov – a zvláštnym prístupom si priťahol sympatie vojakov, takže priviedol ku kresťanskému životu mnohých dôstojníkov, ktorí mu zostali verní po celý život.

Malarické horúčky ho nikdy celkom neopustili, vychudol, ostal kričavý a trochu popudlivý. Na istý čas sa vrátil do vlasti, aby sa pozviechal, a v roku 1934 odišiel do Oaklandu v Kalifornii, do portugalskej farnosti, kde dostal výbornú opaneru.

Nostalgia za Čínou ho v roku 1935 priviedla opäť do Hongkongu do Farnosti sv. Antona, v ktorej bola škola St. Louis Industrial School.

Stal sa iným človekom, priamym, zavalitým, s očami plnými čerstvej sily. Za krátky čas si získal všeobecnú obľubu a odvädial ho pozývali kázať tríduá a duchovné cvičenia. Bol vyhľadávaným svedníkom v rehoľných komunitách, najmä v St.

Paul's Institution, kde dvakrát do týždňa strávil celé popoludňajšie hodiny v svednici, aby pomohol dušiam smädným po dokonalosti, ktoré ho potom v modlitbách a s plačom odprevadili na večný odpočinok.

Jeho srdce nedokázalo nikomu povedať nie, najmä nie mladým, ktorí sa k nemu utiekali v každom čase a pri každej príležitosti.

Na konci februára 1939 sa vrátil z misie so silnou nádchou. Nebral to vážne, ale veľmi ho sužovali neustále horúčky a bolesti. Najprv bol v nemocnici St. Paul's Hospital, potom v Queen Mary Hospital, ale kúry mu nepomohli. Prišiel jeho čas. S veselým duchom usnul v Pánovi 20. júla 1939.

don Eugenio Valentini

Narodil sa 30. októbra 1886 vo Valfenera (Asti – Taliansko), profesiu zložil 27. februára 1904 vo Valsalice a kňazstvo prijal 20. júla 1913 vo Foglizzo. Zomrel 7. novembra 1969 v Bologni.

don Luigi Boccassino

So saleziánmi sa stretol v inštitúte Svätého Jána Evanjelistu v Turíne, kde navštevoval gymnázium od roku 1897 do roku 1902.

Potom, čo Luigi spoznal saleziánsky život a cítil sa ním oslovený, požiadal o vstup do noviciátu, aby „lepšie poznal tento život a potvrdil si svoje povolanie byť synom dona Bosca“. Direktor don Roberto Riccardi ho predstavil predstavným takto: „Odporúčam mladého Boccassina pre jeho nezvyčajný um a mimoriadnu vytrvalosť v predsavzatiach, čím dosahuje stále prvé miesta v triede. K rozumu sa pridáva aj dobrý duch zbožnosti, kvôli čomu môžeme dúfať, že uspeje v saleziánskom živote.“

Povšimnutiahodné je aj to, že o všetkých predstavených Inštitútu

svätého Jána Evanjelistu a o všetkých saleziánoch, ktorých neskôr stretol, si robil poznámky, aby na nich nezabudol a neprestal sa za nich modliť.

Od roku 1903 do roku 1904 absolvoval noviciát, potom gymnaziálne štúdiá vo Valsalice, ktoré ukončil maturitou, ďalej nastúpil na praktické tirocínium a napokon na štúdium teológie popri práci v dome v Lanzo (1906 – 1909). V roku 1907 zložil večné sľuby. Od roku 1909 do roku 1911 vykonával povinnú vojenskú službu. Po vysviacke za kňaza v roku 1913 začal svoj výchovný apoštolát v kolégiu vo Fossano.

Keď vypukla prvá svetová vojna, don Boccassino bol povolaný vykonávať vojenskú službu ako vojenský kaplán v 1. armáde 3. oddielu

9. divízie ťažkého delostrelectva a musel odísť na front. V správe pre inšpektora 13. júna 1916 píše:

„Mal som to šťastie, že som prešiel front od jedného konca na druhý, aby som pomohol všetkým mojim vojakom splniť veľkonočné príkazanie. Bez narušenia operácií odchádzali od svojich kanónov ku mne na spoveď, potom sa organizovali stretnutia v skupinách na svätú omšu a prijímanie. Výsledok bol veľmi dobrý.“

Neuspokojil sa len s tým, že nábožensky animoval vojakov, ale organizoval aj rýchle kurzy alfabetizácie, inicioval najrôznejšie podujatia, stal sa ich priateľom a spoločníkom vo chvíľach bolesti a radosti. Kvôli ťažkej chorobe, ktorú získal počas služby, musel zanechať front a ako vojenského kaplána ho vysla-

li do rôznych záložných nemocníc. Biskup z Ivrea sledoval dielo dona Boccassina 26 mesiacov a vyhlásil, že jeho správanie a jeho apoštolát je „exemplárne chvályhodný“.

V roku 1919 ho najvyšší predstavení poslali do saleziánskych misií v Číne. Prišiel tam v dejinnej chvíli Kongregácie.

V marci 1918 bolo po oddelení od apoštolského vikariátu v Kantone Saleziánskej kongregácii pridelené územie Kwang Tung, ktoré až dovtedy viedli Otcovia zahraničných misií z Paríža. V októbri 1918 prišli z Talianska ďalší piati misionári, aby odpovedali na apoštolské požiadavky novej misie, 28. septembra 1919 druhá skupina siedmich misionárov a medzi nimi aj don Boccassino.

V roku 1920 Kongregácia pre šírenie viery dekrétom povýšila severný Kwang Tung na apoštolský vikariát Shiu Chow a zverila ho Mons. Luigimu Versigliovi.

Evanjelizácii veľmi uškodilo to, že cez Kwang Tung šla cesta, po ktorej počas vojny postupovali severania i južania,

Macau dnes - stretnutie bývalých chovancov

pričom severania sa usilovali južanov podriadiť centrálnej vláde. Ešte viac však krajine poškodilo to, že sa stala divadlom boľševického hnutia. Napriek tomu tam saleziáni vykonali veľa dobra, o čom svedčí fakt, že počet kresťanov z roku 1918 vzrástol v roku 1921 z 1 000 na 2 679.

Tridsať rokov – od roku 1919 do roku 1949 – bol don Boccassino pokorným protagonistom saleziánskych dejín v Číne, najprv v misii Heung Shan (1919 – 1923), potom v obvode Ying Tak (1923 – 1930) a napokon na ostrove Hongkong (1935 – 1949). Mal ročnú prestávku, ktorú strávil v Taliansku dynamicou misionárskou propagáciou (1934, rok osláv svätorečenia dona Bosca).

O prvej časti jeho misijného apoštolátu, ktorý vykonával v Heung Shan, sa môžeme viac dozvedieť v knižke, ktorú napísal Mons. Versiglia: *Sirotinec v Macau a Misia v Heung Shan v Číne* (Turín, SEI, 1925). Z knihy získame predstavu skôr o prostredí, nie priamo o apoštoláte dona Boccassina, keďže opisuje situáciu iba po rok 1918.

Hongkong – Shau Kiwan 1949

Podobne o jeho druhom apoštoláte v obvode Ying Tak sa dočítame v monografii *Apoštolský vikariát Shiu Chow v Číne* (Turín, SEI, 1925, s. 67 – 74).

V roku 1924 bolo celkovo 163 praktizujúcich kresťanov a desať katechumenov. Boli otvorené tri školy, ktoré viedli kresťanskí učitelia.

Od roku 1930 do roku 1933 bol don Boccassino direktorom sirotinca Shiu Chow.

O tomto období podáva správu Mons. Canazei: „Kolégium blahoslaveného Jána Bosca malo spolu 167 žiakov, interných a externých, študentov i učňov, vo veľkej väčšine pohanov. Na žiadosť Prvej čínskej rady, ktorá sa konala v Šanghaji v roku 1925, bol otvorený aj stredný stupeň, a aby bolo možné vydávať diplomy, vybavovali sa do-

Hongkong – saleziánski bohoslovci so starými spolubratmi

klady na oficiálnu registráciu“ (Bollettino Salesiano 1933, s. 53).

Napriek vyčerpávajúcej práci a neustálym obeťam don Boccassinu nestratil nič zo svojej rozdávajúcej sa radosti a nebolo v misii takej oslavy, takého zhromaždenia misionárov, kam by nebol pozvaný, aby obveslil prítomných svojim spevom a básnickými improvizáciami.

Vrátil sa do Talianska a z lásky k Číne sa stal žobrákom pre misie. Vymýšľal tie najodvážnejšie stratégie, pokúšal sa o najrozličnejšie iniciatívy, ba niekedy dokonca vytŕčal ruku k okoloidúcim. Bratovi, ktorý mu veľkoryso pomáhal, no niekedy sa ponosoval na jeho naliehanie, odpovedal: „Vy neviete, čo je to Čína, aké naliehavé sú jej potreby. Vy si nedokážete ani zďaleka predsta-

viť obety misionárov. Museli by ste to skúsiť.“

Skutočne naplnil program Mons. Canazeiho, svojho misijného spoločníka: „Číňanov k Bohu a ja k Číňanom.“ Do misijného ideálu sa vrhol s prezieravou inteligenciou, neskrutnou vôľou a všetkou činnou vytrvalosťou, ktorá charakterizovala jeho silnú osobnosť. So zápalom, bez neistoty, bez váhania a bez okolkovania bol ustavične v službe duším, neprestal byť misionárom a dôstojným synom dona Bosca.

V roku 1949 sa definitívne vrátil do Talianska a desať rokov strávil ako kaplán Dcéry Panny Márie Pomocnice v Triuggio a ďalších desať rokov ako spovedník v saleziánskom dome v Bologni.

Svojou bielou dlhou bradou vzbudzoval veľkú dôveru mladých, ktorí k nemu prichádzali na spoveď a obklopovali ho na ihriskách. Tešili sa z jeho brilantných rečí, bohatých na príhody a anekdoty, najmä z misionárskeho života.

Jeho veselá a komunikatívna povaha si získavala sympatie a srdečnosť. Pri obrane Božích práv bol vždy neoblomný a vždy sa usiloval pochopiť slabosti a úzkosti tých, ktorí sa k nemu utiekali.

don Felice Rizzini

*Narodil sa 8. novembra 1888
v Popowo Ignacewo (Poľsko),
sľuby zložil 15. augusta 1913
v Radne (Slovinsko) a kňazskú
vysviacku mal 26. mája 1923
v Macau. Zomrel 25. marca 1957
v Hongkongu.*

don Teodoro Wieczorek

Už ako osemnásťročný prvýkrát vstúpil do saleziánskeho domu v Daszave v septembri 1907. Noviciát si robil v Radne (Slovinsko) a prvé sľuby skladal 15. augusta 1913. V tom istom dome začal študovať filozofiu, ale na začiatku prvej svetovej vojny ho povolali do armády, k nemeckému vojsku. Neskôr nám rozprával, že jeho rota bola sústredená v Krakove. V deň odchodu na front boli už všetci na stanici, čakali na vlak, keď vtom mu zišlo na um, že si čosi dôležité zabudol. Vrátil sa po tú vec, ale keď prišiel znova na stanicu, jeho oddiel bol už preč. Nevedel, čo robiť ani kam ísť, vrátil sa teda domov a zostal tam dva roky, pokojne pracoval na poli namiesto svojho brata, ktorý bol na fronte. O dva roky nato dostal znovu povolávací rozkaz a poslali ho na lekársku stanicu. Ku koncu vojny bol poslaný do Rumunska, odkiaľ mal

odišť do Turecka. Cez deň pracoval v lazarete a v noci musel často hliadkovať a strážiť kapitál, ktorý Nemci požičali Turkom a ktorý ukrytý v Čiernom mori mal byť odnesený späť. Neskôr, keď bol inšpektoriálnym ekonómom, sa jeho myšlienky často vracali k tomuto pokladu. Keď potom vypukla týfová epidémia, z dvesto vojakov bol on medzi tými sedemnástimi šťastlivcami, ktorým sa podarilo prežiť. V Odesse bol znova odvedený, ale tentoraz do oslobodzovacieho poľského vojska. Tak sa bojujúc proti bolševikom dostal peši do vlasti.

Medzitým sa saleziáni vrátili a Teodoro sa prihlásil u dona Tironeho, ktorý ho poslal do Foglizzo na štúdiá teológie. Tu sa 28. júna 1920 navždy spojil s Kongregáciou večnými sľubmi. Jeho srdce bolo plné vďačnosti Panne Márii Čenstochovskej, ktorá ho ochraňovala v toľkých nebezpečenstvách. Prechovával na ňu trvalú spomienku a jej obrázok mal vždy na stolíku, aj v hrobe ho držal v rukách.

Keď v roku 1921 šiel don Bernardini do Talianska hľadať pomocníkov, Wieczorekovi sa podarilo dostať sa do prvej skupiny saleziánskych bohoslovcov, ktorí odchádzali do Číny. Zachovala sa jedna fotografia, na ktorej stojí skupina odchádzajúcich okolo dona Alberu.

Chao Chou-Boys Town

26. mája 1923 prijal v Macau kňazskú vysviacku. Bolo to preňho završenie dlhého obdobia námah, obiet a modlitieb a zároveň začiatok úplného a bezpodmienečného nasledovania Ježiša v kňazskom živote, hoci aj na Kalváriu.

Jeho prvým misionárskym pôsobiskom bol dištrikt v Siu Lam v misionárii Heung Shan, teda v časti macauskej diecézy, ktorá bola zverená Saleziánskej kongregácii v rokoch 1911 – 1928. Bol horlivým, aktívnym a veľmi odvážnym misionárom. Celá oblasť sa v tom čase hemžila zločincami, ktorí často napádali roľnícke dediny a takzvané lorcie, čínske plte často ťahané parníčkom, ktoré boli bežným dopravným prostriedkom v tomto bludisku kanálov v ústí Perlovej rieky. Don Teodoro sa stal všetkým pre všetkých, lekárom, učiteľom, katechétom, a pre

dovšetkým duchovným otcom, ako Číňania nazývajú kňaza vo svojom jazyku. Nedostatok prostriedkov sa snažil riešiť tým, že sa uchádzal o dobre známu dobročinnosť svojich krajanov.

Po návšteve dona Ricaldoneho, vtedajšieho generálneho prefekta, sa saleziáni z Heung Shan stiahli. Toto miesto zanechal aj don Teodoro, a hoci nerád, najprv sa odobral do vlasti, aby si trochu oddýchol a najmä aby sprospagoval misie. Potom šiel do Macau, kde sa stal inšpektoriálnym ekonómom. S touto úlohou odišiel do Hongkongu, kde mu ešte pribudol rektorát v kostole svätého Antona. Kto teraz obdivuje pekný kostol svätého Antona, ktorý leží oproti univerzite v Hongkongu, nedokáže si ani predstaviť malú tmavú a cez leto rozpálenú kaplnku, ktorá slúžievala škole St. Louis a bola vzdialená dnešnému stavu a povahe verejného kostola. Od roku 1934 k jeho povinnostiam pribudlo na tri roky aj vedenie školy St. Louis. V rokoch 1937 – 1939 bol spovedníkom v študentáte v Shau Kiwan a až do roku 1950 opäť rektorom v kostole svätého Antona. Potom sa odobral na púť do Ameriky, aby zohnal finančné prostriedky. Po návrate do Číny bol od januára 1952 až do smrti spovedníkom v dome v Aberdeen.

Ťažko rozprávať o celej misionárskej, kňazskej a saleziánskej činnosti, ktorá sa skrýva za týmto malým počtom mien a dátumov. Ak je pravda, že byť misionárom je povolanie, don Wiczorek toto povolanie určite mal. Silno cítil vzýva-

otvorila večerná škola, ktorá ešte dnes úspešne funguje. Častou korešpondenciou udržiaval kontakty s mnohými dobrodincami, čím úspešne napomáhal výstavbu dnešného farského kostola a ďalšie iné potreby inšpektórie.

Shiu Chow – robotnícke demonštrácie v roku 1926

nie Otčenáša „príd' kráľovstvo tvoje“ a prežíval ju s veľmi živým zápalom predovšetkým v dvoch obdobiach svojho misionárskeho života, najprv v Heung Shan a potom medzi chudobnými vo West Point, kde pôsobil ako rektor a farár v kostole svätého Antona. Bol neúnavný v apoštoláte, predovšetkým v katechézach, spovedaní a v láske k chudobným, ktorých podporoval až po hranice svojich síl a pre dobro ktorých, nielen duchovné, sa obetoval. Chcel, aby sa pre nich

Don Wiczorek pôsobil mierne a dobrácky, ale mal obrovskú odvahu, čo dokázal počas rozhodujúcich rokov vo vojne, ale najmä vo chvíli, keď vybuchol plynomer hneď vedľa saleziánskej školy. Po výbuchu sa plynová skriňa zapálila, no našťastie, vietor nefúkal smerom k škole a výbuch nezasiahol nikoho zo spolubratov ani z mladých, ale blčiacie plamene zničili celý blok domov a za malú chvíľu usmrtili veľa ľudí. Don Wiczorek neváhal a hodil sa do tohto pekla.

Podarilo sa mu vyniesť niekoľko ešte živých ľudí. Niektorí z nich s ťažkými popáleninami hneď umreli, ale pre niektorých znamenal jeho zásah záchranu. V nasledujúcich dňoch zažil svoju štvrtodinku slávy – všetky hongkonské noviny o ňom rozprávali, reagovala aj zahraničná tlač. Ale túto slávu využil len na to, aby získal pomoc pre chudákov, ktorí unikli tomuto hroznému nešťastiu.

Úloha inšpektoriálneho ekonóma ho veľmi zaťažovala, inšpektória sa totiž rozrastala, častejšie bolo treba cestovať a chýbal študentát. Cesty do Poľska a Ameriky neboli pre dona Wieczoreka ani oddychom, ani potešením.

Jeho vášňou boli povolania, ešte na misiách dával hodiny latinčiny tým nadanejším a ako ekonóm hľadal prostriedky pre ich štúdiá.

Popri všetkých týchto aktivitách vynikali jeho kňazské a saleziánske čnosti a jeho veľká láska k predstaveným. S úctou si uchovával listy od dona Rinaldiho a dona Ricaldoneho.

Všetko robil v skrytosti a pokore, bol horlivý a veľmi pracovitý, poznali ho v mnohých krajinách a jeho meno sa objavovalo v novinách a časopisoch. Hovoril jednoducho, bez ozdôb a s chybami, ale jeho slovo malo silu a účinnosť nefalšo-

vaného Božieho slova. Sám bol chudobný, ale vždy mal čosi pre druhých. Až do posledných rokov, keď už skoro nedokázal ani podpísať list, pokračoval v propagande Kongregácie. Tento kňaz podľa príkladu Srdca Ježišovho a pokorný syn dona Bosca bol veľmi úzko spojený so životom komunity.

Pán tým, ktorých miluje, posielal utrpenie, ako svojmu Synovi. „A tak ako hviezdy dávajú noci jas, tak sa v noci utrpenia prejavuje srdce veriaceho“ (sv. Bernard). Don Wieczorek dlho znášal ťažkosti zákernej Parkinsonovej choroby. Počas mnohých rokov sa mu jemne triasla hlava, potom sa mu začali triasť aj ruky. Pokus o liečbu v roku 1951 v Amerike mu vôbec nepomohol.

Zomrel v Hongkongu 25. marca 1957.

don Rudolf Haselsteiner

Don Pavol Fong (86) – jeden zo 16-tich saleziánskych vyznávačov viery v Číne

Narodil sa 8. decembra 1906 v Mornico Losana (Pavia – Taliansko), sluby zložil 29. januára 1925 v Ho Shi (Čína) a kňazskú vysviacku prijal 30. mája 1931 v Hongkongu. Zomrel 20. marca 1972 v Bagnolo Piemonte (Taliansko).

don Mario Calvi

Don Mario Calvi sa narodil 8. decembra 1906 a na počesť Nepoškvrnenej bol pokrstený Mario. Tešilo ho, že každý rok slávi v ten istý deň narodeniny aj meniny. Bol druhým z troch bratov, otec bol zručným stolárom, matka vynikajúca gazdiná.

V detstve prekonala zápal mozgových blán a uzdravil sa len vďaka horlivým modlitbám svojej matky. Táto hrozná choroba mu nezatemnila mozog, ale, žiaľ, zanechala na ňom iné stopy: jeho ľavé oko ostalo zahmlené a nikdy dobre nevidel, jedna noha mu narástla slabšia a tenšia ako druhá, takže nejaký čas si musel pomáhať barlami, čo mu však vôbec nebránilo v tom, aby bol živým dieťaťom. Ale mama nechcela od Panny Márie polovičné milosti, neustávala teda v modlitbách a nosila svoje dieťa na pútnické miesta (hlavne do Caravaggia). Neprestala prosiť, až kým Panna Mária neuzdra-

vila Maria natoľko, že mohol normálne kráčať bez akejkoľvek pomoci.

Chlapec rástol, bol inteligentný, veselý a dobrý a Pán mu dal do srdca túžbu stať sa kňazom. Ktosi mu však povedal, že kvôli chybe na ľavom oku (vtedy sa mu hovorilo kánonické oko) sa ním nemôže stať. Mario sa preto rozhodol stať sa stolárom ako jeho otec.

Ale Božia Prozreteľnosť zariadila veci inak. Niekoľko kilometrov od Mornica sa nachádzalo Olive Gessi, rodisko Božieho sluhu (teraz už svätého, pozn. prekladateľa) Mons. Luigiho Versigliu. V tom čase tam bývala jedna jeho sestra, učiteľka na miestnej škole. A tá keď počula, že malý Calvi sa chce stať stolárom, poradila rodine, aby ho poslala do saleziánskeho oratória v Turíne, kde boli výborné odborné školy, a postarala sa o to, aby ho tam prijali.

V oratóriu dona Bosca si hneď všimli nábožnosť nového žiaka. Keď sa dozvedeli, že sa chcel stať kňazom, ale mu v tom prekáža chyba „kánonického oka“, povedali mu, že to nie je prekážka, a namiesto toho, aby ho poslali hoblňovať dosky, usmernili ho do aspirantátu v Penangu, aby tam študoval latinčinu a všetko, čo stredoškolský program predpisoval.

V roku 1923 Calvi ukončil štúdiá na gymnáziu a práve v tom roku sa predstavení rozhodli poslať ašpi-

rantov do noviciátu v misijnom území: do Svätej Zeme, do Indie, do Číny. Calviho vybrali pre Čínu. Hoci mal len sedemnášť rokov, odišiel so spoločníkmi na Ďaleký Východ a na čínsku pôdu vkročil v januári 1924. V Ho Sai, v apoštolskom vikariáte Shiu Chow, začínal svoj rok noviciátu so spoločníkmi, čo s ním prišli z Európy, a s tromi čínskymi ašpirantmi na koadjútora. Majster noviciátu bol don Bassano Larena Faccini, prísny, ale so zlatým srdcom, ktorý vo svojich novicoch zanechal živú a vďačnú spomienku.

Na Sviatok svätého Františka Saleského v roku 1925 klerik Calvi zložil svoje prvé rehoľné sľuby a začal štúdium filozofie. Medzitým prišla z Európy druhá skupina ašpirantov na kňazstvo, vstúpila do noviciátu a život v „hniezdočku“ Ho Sai šťastne ubiehal.

Rok 1925 bol, žiaľ, pre Čínu rokom plným nepokojov: po krajine

sa ponevierali bandy pirátov a zbehov s komunistickými ideami, ktoré boli nepriateľské voči cudzincom, sťažovali život misionárov a ohrozovali ho. Mons. Versiglia sa veľmi obával o bezpečnosť klerikov, preto požiadal otca provinciála dona Canazeiho, aby ich zavolať naspäť do Macau, kde to bolo istejšie.

V Macau mohli klerici v súlade s tradíciou alebo, lepšie povedané, s požiadavkami doby absolvovať roky tirocína – saleziánskej praxe asistovania mladých pri štúdiách, v dielňach, pri športe, počas nočného odpočinku a cez prechádzky.

V rokoch asistencie Calvi vynikal vlastnosťami, ktoré ho charakterizovali po celý život: добрota, veselosť, čnosť, pre ktoré si ho mladí hneď obľúbili, a preto nemal problém s udržiavaním disciplíny.

V roku 1927 sa v tejto provincii uskutočnila mimoriadnu vizitácia, ktorú vykonal vtedajší prefekt Kon-

Shiu Chow – škola Don Bosco v roku 1929

gregácie don Pietro Ricaldone. Jedno z jeho rozhodnutí bolo, že klerici mali začať štúdium teológie. V priestoroch vtedajšieho saleziánskeho sirotinca, ako ho volali, začal teda fungovať teologický študentát čínskej provincie. Klerik Calvi však nepatril k týmto študentom, pretože v tom čase saleziáni prijali vedenie St. Louis School a jeho aj napriek tomu, že mohol začať štúdium teológie, vybrali, aby bol členom skupiny saleziánov, ktorá založila dielo v Hongkongu. Ťažko uhádnuť, ako mohol študovať svoj prvý rok teológie. Bol však inteligentný a úspešne to zvládol, hoci tamojšia asistencia nebola menej náročná ako v Macau. St. Louis School bola totiž školou iba podľa mena, no v skutočnosti to bola polepšovňa.

Nasledujúci rok prišli bohoslovci z Macau do Hongkongu a skromný domček Gomez, vtedy o dosť menší, ako sa zdal, keď bol zničený, sa stal sídlom teologického študentátu. Klerik Calvi skončil asistenciu v St. Louis a pridral sa k svojim spolužiakom.

Študentát mal svoje definitívne sídlo v dvoch domčekoch, ktoré

Macau – biskup na gymnáziu Don Bosco

kúpili v Shau Kiwan, v oblasti, ktorá bola v tom čase pokojná. Po bezútešnej chudobe vo West Point sa desiatim bohoslovcov a ich predstaveným zdalo, že sú v raji. Každú nedelu sa však táto skupinka bohoslovcov, medzi nimi aj Calvi, vracala do West Pointu do nedeľného oratória medzi tamojších úspinečných nezbedníkov.

Po romantických a šťastných rokoch don Calvi spolu so svojimi deviatimi spoločníkmi prijal 30. mája 1931 kňazskú vysviacku z rúk Mons. Valtortu v Katedrále Nepoškrvneného počatia v Hongkongu.

Po dvoch mesiacoch v Shau Kiwan pridelovali novokňazom ich nové pôsobiská: piatich poslali do rôznych domov inšpektórie, ďalších piatich do vikariátu Shiu Chow, medzi nimi aj dona Calviho. 2. augusta prišli do Shiu Chow, o dva dni uro-

bili skúšku zo spovedania a prijali od Mons. Canazeiho právo vykonávať svätý úrad spolu s určením miesta, kam majú ísť. Rozišli sa na štyri svetové strany. Aby sa don Calvi dostal na svoje miesto, išiel skratkou. Plavil sa po rieke, ktorá prúdi na západ od mesta, a prišiel do Ho Sai, kde sa zo starého noviciátu stal malý vikariátny seminár.

Na rozpovedanie všetkého dobra, ktoré don Calvi za nepretržitých dvadsaťjeden rokov (1931 – 1952) misionárskeho života urobil, by sme potrebovali mnoho priestoru. (Po príchode komunistov musel toto miesto zanechať.) Jeho životopis nám o tom dáva len veľmi nejasnú predstavu: dvakrát bol katechétom v seminári, misionárom v Nam Yungu a v Tung Pi, dekanom a direktorom v Nam Yungu a v Lin Chowe. A všetko v búrlivých rokoch dlhej čínsko-japonskej vojny, v povojnových rokoch plných práce a nádeje a nakoniec v rokoch úzkosti z invázie komunistov.

Koľko ciest absolvoval počas týchto rokov! Aj do misie prišiel pokrok, otvorili sa prejazdné cesty, po ktorých jazdili motorky misionárov. Don Calvi bol tiež motorizovaný. V tom čase urobil pravdepodobne len dve cesty mimo misiu: jednu v roku 1935 po ceste do Macau na duchovné cvičenia a druhú po voj-

ne ako delegát na inšpektoriálnu kapitolu, ktorá bola v Šanghaji.

Po odchode z Číny bol čosi vyše roka v Taliansku, potom sa vrátil do Hongkongu. Najskôr bol katechétom v Tang King Po School v Kowloon, potom zase katechétom v Yuet Wah College v Macau, kde bol šesť rokov direktorom. Odtiaľ sa vrátil do Hongkongu ako farár v kostole sv. Antona, do West Pointu, ktorý ho v roku 1927 prijal ako bohoslovca. Niekoľko rokov pôsobil ako farár v kostole sv. Antona, ale jeho zdravie už bolo ohrozené: vek, nahromadené námahy, zodpovednosť a predovšetkým isté starosti, ktoré poznalo len zopár blízkych ľudí, to všetko mu nadmerne zvyšovalo krvný tlak. Predstavení ho teda oslobodili od farnosti a poslali za spovedníka do Technickej školy v Aberdeene. Nechýbala mu tu láskavá pozornosť ani patričná starostlivosť, ale chorobu sa nepodarilo zastaviť. Prehovorili ho teda, aby sa vrátil do Talianska. Dúfal, že rodný vzduch a nejaká ľahká práca v niektorom z domov v Lombardii by ho mohli uzdraviť.

Keď ho milánsky inšpektor videl takého zúboženého, pokladal za lepšie poslať ho do liečebného domu v Bagnolo Piemonte.

20. marca 1972 zomrel na mozgovú embóliu.

don Ján Krstiteľ Van

Obsah

Úvodník	1
Mons. Ignazio Canazei, biskup v Shiu Chow	3
Don Giovanni Guarona	7
Don Bassano Larena Faccini	10
Don Giovanni Pedrazzini	14
Don Luigi Boccassino	17
Don Teodoro Wiczorek	21
Don Mario Calvi	25

